

ولادت و خاندان

امروز بیست‌ونهم رجب سالروز آیتالله سید محمد هادی میلانی از مراجع عظام تقلید می‌باشد. وی در شامگاه هفتم محرم سال ۱۳۱۳ ق. در نجف در خانواده‌ای اهل علم و معنویت با پدر عرصه هستی نهاد. اجداد او همه از سادات حسینی شهر مدینه منوره و از فرزندان امام علی بن الحسین – علیه‌السلام – بودند که به جهت شرافت علمی و معنوی از بزرگان مدینه به‌شمار می‌رفتند محله قدیمی «بنی‌هاشم» محل سکونت این خاندان بود و همواره بزرگانی از قبیله‌های عرب و دانشوران اسلامی بدانجا رفت و آمد داشته‌اند. هجرت آنان در اواخر قیصر یازدهم ق. از مدینه به آذربایجان ایران در پی دعوتی بود که از جانب شیعیان این دیار انجام گرفت. به دنبال این دعوت سید حسین (جد محمد هادی) و برادرش علی اکبر که هر دو از جوانان فرزانه مدینه بودند به همراه زائرین خانه خدا وارد آذربایجان شدند و در منطقه «سکوجا» اقامت گزیدند و سید حسین هم چنان در میلان باقی ماند و همان‌جا ازدواج کرد. وی تا آخر عمر در میان دوستداران اهل‌بیت پیامبر – صلی‌الله علیه و آله – در منطقه آذربایجان به تبلیغ و ترویج احکام اسلام پرداخت با رحلت سید حسین فرزندان وی و بعدها نوادگانش این رسالت عظیم را در منطقه آذربایجان دنبال کردند. نایب مزاری آیتالله میلانی آیتالله شیخ محمد حسین مامقانی (متوفی به سال ۱۳۳۳ ق.) از شاگردان شیخ مرتضی انصاری و شیخ مهدی آل کاشف الغطا است که خود از فقهای بزرگ اولین قرن چهاردهم ق. به‌شمار می‌رفت و در دوران زندگی به زهد و پارسایی شهرت داشت.

*** آیت‌الله میلانی از محضر اساتید بزرگی چون آیت‌الله سید ابوالحسن اصفهانی، آیت‌الله تائینی و آیت‌الله آقا ضیاءالدین عراقی بهره‌های وافر برده و پایه های علمی خود را در فقه و اصول استحکام بخشید**

دوران تحصیل

اولین مکتب تربیتی سید محمد هادی دامان مادری از خاندان علم و فضیلت و پدر فرزانه و عالم وی بود. اساتید علوم مقدماتی وی بزرگانی چون آقا میرزا ابراهیم همدانی و آخوند ملا محسن تبریزی، و در دروس سطح نیز استادانی چون آقا شیخ ابراهیم سالیانی و آقا سید جعفر اردبیلی و حاج شیخ میرزا علی ابروی و آقا شیخ غلامعلی قمی و آقا شیخ ابوالقاسم مامقانی (دای) بودند. او هم چنین از محضر اساتید بزرگی چون آیتالله ابوالحسن اصفهانی، آیت‌الله تائینی و آیت‌الله آقا ضیاءالدین عراقی بهره‌های وافر برده و پایه های علمی خود را در فقه و اصول استحکام بخشیده و در طول ۳۲ سال حضور در دروس و محافل علمی این بزرگان توانسته بود بر آراء و نظرات قوی‌ترین اساتید مسلط گردد. وی در علوم عقلی نیز مهارت فراوان داشت و چندین سال از عمر خود را در محضر اساتید فلسفه گذراند و در این خصوص از شاگردان شیخ محمد حسین اصفهانی به‌شمار می‌رفت. آیت‌الله میلانی از جمله علوم دیگری که در آن تبحر یافت و به استناد رسیده، دانش تفسیر و علوم قرآنی بود که از آن حاصل خود در پنجه این دانش از نزد استاد بزرگ شیخ محمد جواد بلاغی فرا گرفته بود و بعدها نیز همواره با اساتید تفسیر به‌طور مداوم در محله علامه طباطبائی صاحب تفسیر المیزان مباحثه و مناظره داشت. وی و تفسیر را در کنار فقه و اصول تدریس می‌کرد و محصلین علوم دینی را با قرآن، این منبع جوشان فیض الهی آشنا می‌ساخت، و این روش را که در آن‌گنسیب نیز نمی‌توانند کار خود را به درستی انجام دهند، سرمایه‌گذاری در کتابخانه‌ها بازده مستقیمی بر روند پیشرفت جامعه می‌گازد. کتابخانه‌ها با فراهم آوری منابع اطلاعاتی مورد نیاز پژوهشگران، در تولید و روزافزون کتابخانه‌ها بوده است.

نخستین پرسشی که نسبت به کتابخانه ممکن است به ذهن خطور کند اینست که کتابخانه به عنوان یک نهاد اجتماعی چه کارکردی برای جامعه دارد؟ در توضیح نوع کارکرد آن می‌توان گفت: هدف از تحقیق، کشف حقیقت است و در این بین کتابخانه‌ها توان کارشناس قابل ملاحظه‌ای در تامین حاکم امکانات حقیقت جویی را برای پژوهشگران راستین ایفا می‌نمایند. در ابتدای تأسیس هر کتابخانه‌ای، فعالیت‌های پژوهشی آن وابسته به جهت کار است. قابل ذکر است که عمل تحقیقات و کتابخانه‌ها یک تأثیر متقابل بر یکدیگر دارند و همانطوری که کتابخانه‌ها با گردآوری و سازماندهی و اشاعه اطلاعات نقش موثری در تحقیقات و پیشرفت کشورها دارند، کتابخانه‌ها نیز از تحقیقات و پژوهشهای بشری بی‌بهره نبوده و در واقع اوج گیری و پیشرفت‌های همه جانبه تحقیقات بشری دستمایه‌ای برای رونق روزافزون کتابخانه‌ها بوده است.

در یک جامعه علمی، کتابخانه به‌ مثابه قلب آن جامعه عمل می‌کند و وظیفه خدمت رسانی و هماهنگی بخش‌های دیگر آن جامعه را بر عهده دارد. اگر در این جامعه، قلب کارایی داشته باشد دیگر اعضا نیز به وظایف خود آگاهی داشته و عملکرد بهتری خواهند داشت و در صورت عدم کارایی قلب، دیگر اجزاء آن کارگنسیب نیز نمی‌توانند کار خود را به درستی انجام دهند. سرمایه‌گذاری در کتابخانه‌ها بازده مستقیمی بر روند پیشرفت جامعه می‌گازد. کتابخانه‌ها با فراهم آوری منابع اطلاعاتی مورد نیاز پژوهشگران، در تولید و روزافزون علمی پژوهشگران نقش عمده‌ای بر عهده دارند.

خلاصه کلام اینکه در سیاست‌گذاری و برنامه ریزی ملی، توسعه و عمران کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع رسانی را چه در بخش عمومی و چه در بخش خصوصی باید مد نظر داشت. کتابخانه‌ها از انادام‌های پیکر برنامه ریزی ملی هستند. رشد فردی اعضای جامعه در گرو آن است که به چه نحو از دستاوردهای جامعه بشری آگاه شوند و به عنوان افرادی آگاه چگونه در کار جامعه شرکت جوند.

روند شکل‌گیری

در همین راستا یکی از اقدامات مهم و ماندگار مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی – فخر قم، تأسیس کتابخانه‌ی تخصصی امام خمینی بود. این کتابخانه به منظور تهیه و گردآوری و طبقه‌بندی کلیه آثار و منابع داخلی و خارجی (اعم از کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، نشریات مقالات، اسناد و مدارک، عکس، نصاب و… آگاه‌داری و شنیداری) مربوط به امام خمینی و انقلاب اسلامی، در تاریخ شهریور ۱۳۷۹ در شهر مقدس قم پایه‌گذاری شد، و در نیمه شعبان همان سال به‌ طور رسمی افتتاح گردید.

مسئولان کتابخانه از ابتدا با گردآوری آثار شخصی حضرت امام، سپس تهیه منابع و آثار درباره ایشان و انقلاب اسلامی و کتاب‌های متخص به فدرسی که در کتابخانه‌های تخصصی گردآوری گردید، سبب شدند کتابخانه‌های طرف مدت کوتاهی به جرگه کتابخانه‌های تخصصی ایران پیوندند. در سال تأسیس کتابخانه تا کنون همه کتابها و آثار خریداری شده با معیارها و ضوابط خاص و در موضوع امام خمینی و انقلاب اسلامی ایران تهیه شده است و این وی می‌توان گفت: کتاب و فرهنگ را به حجم قابل توجه (بیش از ۲۶۰۰۰

تدریس

رسیدن به مقام اجتهاد، تحمل زنجهای طاقت فرسایی را می‌طلبد. طالبان علوم اسلامی برای دست یافتن بدین منزلت علمی، راه‌های بسیار سخت و دشواری را طی می‌کنند. رنج سفرهای سخت را به جان می‌خرند. و سالیان دراز از عمر خود را در محضر بزرگان دانش و معارف به تحصیل علوم مختلفی چون: ادبیات عرب (تجزیه و ترکیب، معانی و بیان و بدیع) منطقی، حدیث شناسی، رجال، علوم قرآن، اصول و فقه و… صرف می‌کنند. و در این میان پای بندی به منویات خود عامل در رسیدن به این مقام و منزلت است چنان‌چه فرموده:
میلانی بارها می‌گفت: «استادم مرحوم نائینی می‌فرمود: نماز شب شرط اجتهاد نیست و لکن بی‌خلاص هم نیست». جلسات درس ایشان در حوزه بزرگ نجف بسیار با شکوه و با امتیازاتی چون داشتن دقت عقلی و عرفی ایشان در تبیین مسائل و تسلط به مبانی فقهی و اصولی شهرت داشت. آیت‌الله میلانی هیچده سال در کربلا اقامت داشت و در این مدت شاگردان فراوانی را تربیت کرده است. بزرگانی چون آیات و حجج اسلام، حاج شیخ حسین وحید خراسانی، سید ابراهیم علم الهدی سبزواری، سید عباس صدر، حاج سید حسین شمس، حاج شیخ محمد رضا مهدوی دامغانی، شیخ محمد تقی جعفری، مهدی نوقانی، محمود کلباسی، کلام مدیر شانه‌چی، سید نورالدین میلانی، سید محمد شیرازی، شیخ محمد تقی عنابدی سبزواری، سید محمد یاقر حجت طباطبائی، محمد علی علمی، سید ابراهیم مهاجریان‌طوسی از شاگردان بر جسته ایشان هستند که بعضی اجازه روایتی از ایشان نیز داشته‌اند.

آثار علمی

آن‌چه از آثار به عنوان آثار آیت‌الله میلانی نام برده می‌شود، یاد داشتهای پراکنده و تقریرات درس‌های برپار ایشان است که به همت شاگردان پرکار و فرزندان گرامش جمع‌آوری شده و پس از تنظیم در عناوین و موضوعات مختلف به چاپ رسیده است و عبارتند از:

- محاضرات فنی الفقه الامامیه؛ در ده جلد که در موضوعات مختلف فقهی به بحث و بررسی عمیق پرداخته است و نمایانگر وسعت فکری ایشان در زمینه های مختلف فقهی است.
- قاقتنا کیف تعرفهم –؛ در مجلد به زندگانی چهارده معصوم – علیهم‌السلام – و فضایل آنها با استفاده از مدارک شیعه و سنّی پرداخته است.
- تفسیر سوره جمعه و نمازین
- منتاخبات احکام
- مناسک حج
- حاشیه بر قسمتی از عروة الوثقی
- نخبهٔ المسائل؛ رساله عملیه ایشان در احکام اسلامی
- ده پرسش؛ با پاسخ‌های آقای سید محمد علی میلانی، در مباحث مختلف تفسیری
- حاشیهٔ الکعابک
- قواعد فقهیه و اصولیه
- رساله‌ای در بیع و مسائل بانکی
- کتابی استدلالی در مزارعه و مساقات
- کتابی استدلالی در اجاره
- شرح استدلالی میاجتی از کتاب الصلوة «شرایع»
- رساله‌ای در منجزات مریخی.

تحول در حوزه علمیه مشهد

حوزه علمیه مشهد پس از گذراندن مرحله تجدید حیات و سپس تثبیت در دهه ۱۳۲۰ش، در دهه ۱۳۳۰ش تحول و جهش درخور توجهی را آغاز کرد. سبب اصلی و عمده این تحول و جهش که جایگاه علمی و دینی این حوزه را بیش از پیش استوار کرد و ارتقا بخشید، مهاجرت آیت‌الله سید محمد هادی میلانی به مشهد و استقرار وی در این شهر به مدت بیست از دو دهه بود. در ۱۳۳۲ش علمای برجسته مشهد در جهت تقویت این حوزه و جلوگیری از مهاجرت طلاب با استعداد و مدرّسان مشهد به شهرهایی چون قم و نجف، با ااضای طوماری از سیدمحمدهادی میلانی، (که در آن زمان در کربلا

آیت‌الله میلانی، احیاگر حوزه علمیه مشهد

به‌سر می‌برد) درخواست کردند به مشهد مهاجرت کند و به تدریس در حوزه این شهر بپردازد. میلانی در ۱۳۳۳ش به مشهد وارد شد و به دعوت و اصرار علمای این شهر در مشهد ماند و در مدت ۲۲ سال، در عمل ریاست حوزه علمیه مشهد را بر عهده گرفت و علاوه بر فرار گرفتن در جایگاه مرجعیت، به ویژه پس از گذشت آیت‌الله بروجردی، با تأسیس مدرسی به سبک جدید و ساماندهی برنامه‌های آموزشی حوزه گام‌های مؤثری در ارتقای کیفی حوزه برداشت. محور درس خارج علمی، مبانی استادان اصلی‌اش همچون شیخ‌محمدحسین غروری اصفهانی و میزرای تائینی بود. در درس او نزدیک به چهارصد طالب علم قریب آلت‌اجتهاد شرکت می‌کردند.

میلانی در سال‌های پایانی عمر خود به تأسیس مدارس دینی و حمایت از آنها در مشهد پرداخت، از جمله:
مدرسه حقانی؛ میلانی از همان ابتدا از این مدرسه حمایت مالی و معنوی کرد که تا ۱۳۵۷ش ادامه داشت. مدرسه امام صادق(ع) از این مدرسه در کنار مسجد شاه مشهد و نزدیک مدرسه سلیمان خان تأسیس شد. مدرسه دیگری نیز در مشهد تأسیس کرد که دارای ۵۰۰ محصل بود. بعدها این مدرسه خراب شد و وسط فکله آستانه گردید. مدرسه‌ای نیز برای دروس مقدماتی و متوسطه تأسیس کرد که مدرسه آموزش خفا، انشاء، املا و اندکی ریاضیات و صرف و نحو و منطق بود و آموزش در آن شش سال طول می‌کشید. در ادامه آن شاگردان به مدرسه متون عالی می‌فتند. در این مدرسه طلاب تحت تعلیم و نظارت استادان به آموختن متون عالی فقه و اصول و کلام می‌پرداختند و در کنار این دروس، دروس جنبی تفسیر، حدیث، نهج البلاغه، صحیفه سجاده‌ی و تاریخ ادیان، گنجانده شده بود. این دوره هم پنج سال طول می‌کشید. طلاب، این مرحله را در چهارده دوره

آموزشی می‌گذراندند و پارهای از دروس اصلی خود یعنی زبان عربسی و فقه و اصول را نیز براساس کتاب‌های تازه تألیفی که خواندن آنها قبلا در حوزه مشهد مرسوم نبود، مثل کتاب‌های عربی آسان و اصول الفقه مفرقی، آغاز می‌گرفتند. اولین مدرسه که خاص این مرحله بود تحت عنوان مدرسه آیت‌الله میلانی در ۱۳۴۵ش تأسیس شد.

طلاب پس از گذراندن دوره‌های آموزشی برای مراحل بالاتر تحصیل مجترب بودند که به‌طور تخصصی به فقه و اصول بپردازند یا به تحصیل در دیگر علوم اسلامی و نیز زبان خارجی، که تخصص در آنها برای کلی میبغ اسلامی ضرورت دارد، مشغول شوند. برای این مرحله دو مدرسه در نظر گرفته شده بود. در برنامه درسی این مدارس موادی گنجانده شده بود که پیش از آن دست‌کم در حوزه مشهد سابقه نداشت. به نظر می‌رسد مدارس تأسیس شده زیر نظر آیت‌الله میلانی اولین مدارس حوزوی مشهد بودند که در آنها به‌طور رسمی امتحان برگزار گردید هرچند این کار در سنت حوزوی چندان شناخته شده نبود. میلانی همچنین به امر تبلیغ دینی اهمیت زیادی می‌داد، ازاین رو شمار فراوانی از روحانیان به همین منظور تحت اشرف ارای سازماندهی و در اوقات مشخصی به نقاط مختلف ایران اعزام می‌شدند و بدون تبلیغات ظاهری در جهت تقویت بنیه دین مردم شهرها و روستاها و آگاه کردن آنان از تبلیغات ضد دینی و ضد اسلامی فعالیت می‌کردند.

تشکل‌های دینی غیر حوزوی مروج معارف اسلامی، همچون کانون نشر حقایق اسلامی، بود. این کانون را محمدتقی شریعتی با همکاری تنی چند از روحانیان مشهد تأسیس کرد. کانون نشر حقایق اسلامی در ترویج تفکر نوآیندآیت‌الله میلانی و به

ویژه پاسخگویی به شبهات جریان‌های ضددینی در بین جوانان و تحصیل کرده‌های دانشگاهی مشهد، در دهه‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۵۰ش، سهم عمده داشت.

***اخلاص و ارادت آیت‌الله میلانی به امام خمینی بر کسی پوشیده نبود**
«خوشا به سعادت آن سرزمین که حضرت علی در آن تشریف دارد»

در نهضت اسلامی ایران

انقلاب اسلامی ایران بزرگترین حرکتی است که علی‌رغم توطئه های استیکار و استعمارگران به رهبری امام خمینی شکل گرفت و در بهمن سال ۱۳۵۷ با پایان بخشیدن به حکومت ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهی به پیروزی رسید، و از آن پس نیز همواره چون آذرخش بر پیکر استعمار فرود آمد. این انقلاب شکوهمند به آسانی به دست نیامد، بلکه از جرقه اولیه آن در سال ۱۳۴۱ تا به ثمر نرسیدن در سال ۵۷ ملت ایران عزیزان بسیاری را تقدیم اسلام عزیز نمود و در این میان فرزندانگی بزرگان نیز در مسیر به بار نشستن خون شهدا، اشیاش و آرامش را بر خود حرام کرده و مردانه در مقابل نظام ستم شاه قامت بستند آیت‌الله میلانی از جمله این‌ان مردمان خط مقدم مبارزه بود که در شکل‌گیری نهضت بزرگ نقش بسیار مؤثر و اساسی داشت. وی که در آن سالها از مراجع بزرگ تشیع بود، با پیامها، نامه‌ها و اعلامیه‌هایی که خطاب به دولت وقت و ملت ایران صادر می‌کرد، در هدایت و حرکت‌های مردمی علیه رژیم شاه نقش عده‌ای به عهده داشت در این مختصر به نقش ایشان در شکل‌گیری انقلاب اسلامی اشاره می‌شود.

ایشان در برابر لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی به شدت مقابله کرد. در این خصوص در قسمتی از نامه ایشان آمده است: «وظیفه فقهی می‌دانم با استمداد حضرت قیبالله – ارواحنا فداء – برای سومین بار صریحا اعلام بدارم تصویب نامه دولت شما در مورد انجمن های ایالتی و ولایتی با عدم رعایت مشرع اسلام در انتخاب شونندگان، و تبدیل قسم قرآن مجید، به قسم به کتاب آسمانی، ملت مسلمان ایران و خاصه علمای اعلام را بی‌نیازیت خشسگین ساخته است… تذکر می‌دهم، به حکم موازین شرعی و احترام به افکار و معتقدات ملت مسلمان ایران لازم است هر چه زودتر تصویب نامه مزبور را لغو و برای اطلاع عموم اعلام نماید.»

هم چنین در قسمتی از نامه دیگر ایشان که در نوزده سال ۳۱ ش. انتشار یافته می‌خوانیم: «هم اکنون جمعی از علما و رجال متدین و استادان و دانشجویان دانشگاه‌های مملکت در زنان به‌سر می‌برند. از هر طرف ابتلا و فقر و گرسنگی ملت ما را تهدید می‌کند. یکباری و فساد و تجاوز عمال حکومت به حقوق انسانی افراذ، نقطه ای را خالی نگذاشته، تنها چیزی که مورد توجه نیست حقوق ملت و مصالح آنهاست! معلوم نیست تا کی مهلت پیدا کنند و عاقبت کار به کجا برسد!». پس از هجوم وحشیانه مزدوران یهودی به مدرسه فیهیه، آیت‌الله میلانی در پیامی برای کره چهره کریم حاکمان وقت ایران برداشت، او در ضمن پیام خود چنین نوشت: «ما از شعق یورش چنگیزانه، به ساتح حوزه علمیه قم گشتیم! از حبس اشراف و ساری سماندهی و در اوقات مشخصی به نقاط مختلف علمی ملت و سلب هر نوع آزادی فردی و اجتماعی چشم پوشیدیم! از زدنی و فساد و تباهی و تجاوز به مردمان صالح تقویت دزدان و خیانتکاران گشتیم! از برادر کشی‌هایی که در نقاط مملکت ترتیب داده اند، صرف نظر کردیم! این رنگ را کجا ببریم که مملکت اسلامی ما را دارند پایگاه اسرائیل و صهیونیست می‌کنند، و برای افرادی را که با آنها هم دست اند، در آس کارها قرار می‌دهند.»

آیت‌الله میلانی در سفری به تهران، ماهیت نهضت علماء

و مردم را چنین بیان می‌کند. «هن در این مسافرت به جاذ خود حضرت سیدالشهدا – علیه‌السلام – تأسی کرده از جوار امن نامن الحجج – علیه‌السلام – به تهران آمدم. تا به دنیا اعلام کنم این قیام و نهضت به‌هیچ وجه صورت ارتجاعی ندارد بلکه نهضتی است که ملتی مسلمان را علیه مقاله حکومت های جابرانه، با پیشوایای مقامات عالیه روحانی تعقیب می‌کند. هدف ملت مسلمان ایران این است که بیش از این به مصالح دنیایی و دینی آنان تجاوز نشود. باید حکومت مردم را به مردم سپرد و حق مردم را باید به خودشان واگذار کرد.»

ارادت به امام خمینی
اخلاص و ارادت آیت‌الله میلانی به امام خمینی بر کسی پوشیده نبود چنان‌چه در نامه اتش خطاب به امام خمینی در دوران تبعید امام در ترکیه می‌گوید: «خوشا به سعادت آن سرزمین که حضرت عالی در آن تشریف دارید» اما در کنار این آن‌چه بیشتر جالب توجه است ایشان اخلاص و ارادتش با انگیزه و چپ‌تدار بوده و به جهت مصالح مسلمانان از ایشان همواره پشتیبانی کرده است. در این خصوص خاطرنه شهید سعیدی قابل توجه است که می‌گوید: «هروزی آیت‌الله میلانی هنگامی که نزدشان نام امام خمینی برده شد فرمودند: «سلام‌الله علیه … پس عده ای به آیت‌الله اعتراض کردند. ایشان فرمودند: ساکت باشید فلانی! این‌جا مسئله تقلید در بین نیست که گفته شود فلانی اعلم است یا من؟ این‌جا بحث رهبری است و چنین نیست که هر مجتهدی لیاقت رهبری داشته باشد، زمان لیاقت رهبری می‌گویند برای مردم بی‌خانمان خانه‌ها ساخت و حتی سند به و در راه خدا از ملاحت ملامترگران هراس نداشته باشد و اکنون این مشخصات در کسی جز آیت‌الله خمینی نیست.»

*** حوزه علمیه مشهد در دهه ۱۳۳۰ تحول و جش درخور توجهی را آغاز کرد. سبب اصلی و عمده این تحول و جهش که جایگاه علمی و دینی این حوزه را بیش از پیش استوار کرد و ارتقا بخشید، مهاجرت آیت‌الله سید محمد هادی میلانی به مشهد و استقرار وی در این شهر به مدت بیش از دو دهه بود**

خدمات ماندگار

آیت‌الله میلانی با همه اشتغالات خود در مسند مرجعیت و زعمت حوزه هیچ‌گاه از مشکلات مردم غافل نشده است. به باعث تلاش‌های ایشان تنها اشاره مختصری می‌شود:

۱. او پس از زلزله سال ۱۳۲۷ ش. در جنوب کرمان (منطقه کاختک) مردم را برای بازسازی و کمک به آوارگان بسیج کرد و بارها طلب را جهت کمک به مردم به این شهر اعزام داشت. کار خیر برای مردم بی‌خانمان خانه‌ها ساخت و حتی سند به آنها نوشت.

۲. در بازسازی مسجد هامبورگ آثار نقش بسیار مؤثری را فرآ کرد و در اعزام آیت‌الله شهید بهشتی به آن‌جا تلاش کرد. ایشان علاوه بر کمک به مسجد امام علی هامبورگ به مسلمانان و اندیشمندان اروپا کمک می‌کرد تا در نشر حقایق جدی باشند. ۳. بازسازی مدارس علمی مشهد و مدرسه حقانی قم و کمک به ایجاد چندین مدرسه دینی در شهرستانها و دهها کار خیر برای مسلمانان ایران و سایر کشورهای اسلامی.

وفات

جمعه بیست نهم رجب ۱۳۹۵، مصادف با هفدهم مرداد سال ۱۳۹۴، این اسوه فضیلت و پاکي چشم از جهان فانی و بعد از بیست و سه‌خانه بقا، شافت و روح بندش به عالم ملکوت پیوست. و پیکر مطهرش پس از یک تشییع بی نظیر، و با حضور شخصیت‌های بزرگ علمی و مذهبی (داخل و خارج) کشور و هزاران مؤمن عزادار در جوار مرقد مطهر امام علی بن موسی الرضا – علیه‌السلام – به خاک سپرده شد.

محمد رجایی نژاد

اماکن تاریخی، مذهبی، شهری، روستایی، مناظر، مردم، جنگ، انقلاب و غیره است؛ اعلامیه

اعلامیه‌ها مربوط به گروه‌ها و احزاب مختلف است که قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به مناسبت‌های گوناگون منتشر شده است؛

پوستر پوسترهای موجود شامل تصاویری از شهدا، مراکز تفریحی و گردشنی، باغ متبرکه، ابنیهٔ تاریخی و غیره در قطع‌های مختلف است که در سال‌های قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی منتشر شده و حاوی موضوعات سیاسی، تاریخی، فرهنگی، تبلیعی، انقلاب، جنگ و غیره می‌باشد؛ تقویم تقویم‌ها بزبانهای فارسی، عربی، انگلیسی و مطابق با سال‌های شمسی، قمری و میلادی است؛

جزوه جزوه‌ها حاوی موضوعات گوناگون فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و گزارشات قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی است؛

صفحه صفحه‌ها شامل موسیقی و سخنرانی شخصیت‌های سیاسی و فرهنگی قبل از پیروزی انقلاب اسلامی است؛ عکس عکس‌ها سبیه و سفید، با ابعاد گوناگون و در موضوعات متنوع (شخصیت‌ها، اماکن، بناهای تاریخی، مراکز تفریحی، انقلاب، جنگ، شهدا و غیره) است؛ کارت پستال کارت‌های پستال شامل تصاویری از شخصیت‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، مناظر طبیعی و غیره است؛

کاست تصویری کاست‌های تصویری شامل جشنواره‌های برگزار شده توسط مؤسسه

کاست صوتی محتوای نوارهای صوتی شامل سخنرانی‌های حضرت امام (ره)، مذاکرات مجلس شورای اسلامی، خطبه‌های نماز جمعهٔ تهران، اخبار رادیویی بی‌گانه، سخنرانی شخصیت‌های سیاسی، مذهبی، فرهنگی، آموزش دروس حوزه، موسیقی و غیره است؛

نکاتیوها ۳۵ و ۱۲۰ میلمتری و به صورت سیاه و سفید، و رنگ است. در حلال حاضر منابعی چون کتابها، نشریات، پایان‌نامه‌ها، کتاب‌های خطی از طریق برنامهٔ جامع اطلاع رسانی کتابخانه تخصصی قابل جستجو است و در آینده‌های نزدیک اطلاعاتی منابع دیگری چون کارت پستال، فیلم ویدئو، پوستر و غیره نیز قابل بازیابی خواهد بود.

منابع ویژه

منابع ویژه شامل آثار و منابعی است که استفاده از آنها دارای شرایط و ضوابط خاصی است. بخش‌های منبع ویژه حاوی آثار و منابع مکتوب و غیرمکتوب است که به نوعی در نقد و انتقاد از امام خمینی و انقلاب اسلامی می‌باشند یا از لحاظ سیاسی و اجتماعی و اخلاقی به صلاحت نیست و در دسترس عموم باشد و استفاده از آنها مستلزم تصویب و مقررات ویژه‌ای است که در این نامه به آنها اشاره شده است.

آشنایی با کتابخانه تخصصی امام خمینی (س) – قم

صورت می‌گیرد. مثل تهیهٔ نمایه‌ها، چکیده‌ها و کتاب شناسی‌ها و جستجوی منابع

خدمات و تسهیلات
کلیهٔ متفقا، پژوهشگران، طلاب، دانشجویان و علاقمندان به مطالعه در موضوع امام خمینی و انقلاب اسلامی و همچنین همکاران مؤسسه می‌توانند به صورت آزاد از خدمات آن استفاده نمایند. خدمات در بخش مجزا ارائه می‌شود که عبارت است از:
خدمات عمومی؛
خدمات امنیتی

خدمات عمومی
خدمات عمومی کارهایی است که کتابخانه به صورت مستقیم برای اعضا و مراجعان خود به منظور علاقمند کردن به کتابخانه و کتابخوانی و پژوهش پیرامون امام خمینی و انقلاب اسلامی در داخل و خارج از کتابخانه عرضه می‌نماید. عهدن‌رشد آنها عبارت است از:

کار مرجم و پاسخ‌گویی (خدمات ارجاعی)؛
هر نوع کوششی است که کتابدار برای یافتن پاسخ یک پرسشده به کار می‌برد و هرگونه راهنمایی مستقیم و غیرمستقیم که توسط کتابدار برای هدایت مراجعه‌کننده به کتابخانه صورت می‌گیرد. مثل خدمات مشاوره‌ای در زمینهٔ ارائهٔ اطلاعات شکلی و محتوایی از منابع مؤسسه و…

خدمات کتابی (امانت)
امانت در کتابخانه‌ها همان تحویل انواع منابع مجزاه کتابخانه به متقاضی (امانت‌گیرنده) و دریافت آن پس از امانت‌بدهی است. این خدمات متفاوت است. در کتابخانه پایان مدت قرار است، که به شیوه‌های گوناگون و با توجه به وضعیت امکانات موجود انجام می‌گیرد. در کتابخانه تخصصی امام خمینی نیز یک بخش مستقل امانی است که با رعایت اصول و مقررات خاص، متقاضیان خاص

کنگره) درج می‌شوند. همچنین برای فهرست نویسی منابع غیر کتابی تلفیق فهرست نویسی و نمایه سازی انجام می‌گیرد.

خدمات رسانی به مراجعین
ه فعالیت‌های پژوهشی در سطح محدود **شیوه‌های فراهم آوری**

خرید: کتابخانه تخصصی امام خمینی از طریق مراجعه مستقیم به انتشاراتی‌ها، به ویژه در نمایشگاه‌های بین‌المللی سالیانه کتاب و با نمایشگاه‌های فصلی و محلی نسبت به خریداری آثار منتشرشده در باره امام و انقلاب و دیگر موضوعات مرتبط اقدام می‌کند.

پردارش و سازماندهی
سازماندهی منابع موجود در کتابخانه به منظور دسترسی پذیری و تکمیل کتابشاسی منابع موجود در کتابخانه تخصصی امام خمینی است. این فعالیت بر اساس استانداردهای بین‌المللی سازماندهی و فهرست نویسی شامل: قواعدفهرست نویسی انکولواریکن انجام می‌گیرد. فهرست نویسی منابع کتابی کتابخانه تخصصی شامل فهرست نویسی توصیفی و تحلیلی است. در بخش توصیفی مشخصات ظاهری شامل عنوان، اسامی پدیدآوران، مشخصات نشر، تعداد صفحات و سایر مشخصات ظاهری اثر درج می‌شود و در قسمت فهرست نویسی تحلیلی، سرشناسه و شناسه‌های افزوده موضوعات و شماره‌های رده بندی (براساس رده بندی

نسخه منابع مختلف) از کیفیت و اعتبار قابل قبولی برخوردار است، با وجود نیروهای متخصص و متعهد

به همراه رایزنی با کارشناسان مختلف در علم کتابداری و مشاورت و تبادل اطلاعات و اسناد و مدارک و منابع – بشمارى از کتابخانه‌ها و مجموعه‌های پژوهشی – تخصصی، نه تنها سبب ارتقای توان کارشناسان کتابخانه در امر موضوع گزینی، رده‌یابی و فهرست نگاری مجموعه شده است، بلکه کتابخانه را به یکی از مجموعه‌های معتبر در عرصه ارائهٔ خدمات اطلاعاتی تخصصی در زمینهٔ اندیشه‌های امام خمینی و انقلاب اسلامی تبدیل کرده است. با وجود این که کتابخانه به شکل قفسه بسته مورد استفاده قرار می‌گیرد، اما برقراری ضوابط منطقی و مستحکم در آیین نامه‌های داخلی، این کتابخانه را به یکی از مراکز قوی اطلاع رسانی برای پژوهشگران و علاقه‌مندان تبدیل کرده است.

***در یک جامعه علمی، کتابخانه بعنوان قلب آن جامعه عمل می‌کند و وظیفه خدمت رسانی و هماهنگی بخش‌های دیگر آن جامعه را بر عهده دارد. اگر در این جامعه، قلب کارایی داشته باشد دیگر اعضا نیز به وظایف خود آگاهی داشته و عملکرد بهتری خواهند داشت و در صورت عدم کارایی قلب، دیگر اجزاء آن کارگنسیب نیز نمی‌توانند کار خود را به درستی انجام دهند. سرمایه‌گذاری در کتابخانه‌ها بازده مستقیمی بر روند پیشرفت جامعه می‌گازد. کتابخانه‌ها با فراهم آوری منابع اطلاعاتی مورد نیاز پژوهشگران، در تولید و روزافزون علمی پژوهشگران نقش عمده‌ای بر عهده دارند.**

اهداف و وظایف
مهمترین هدف این اقدام، ایجاد پایگاهی اختصاصی

برای تهیه، گردآوری و نگهداری کلیه آثار امام خمینی (س) و منابع دربارهٔ آن حضرت و انقلاب اسلامی است. از طریق در اختیار قرار دادن منابع و اطلاعات مورد نیاز پژوهشگران و محققان و علاقه‌مندان حوزه مطالعات امام خمینی و انقلاب اسلامی، اعم از حوزوی و دانشگاهی بوده است.

۱- تهیه، گردآوری، حفاظت، سازماندهی و اشاعهٔ اطلاعات مربوط به آثار مکتوب و غیر مکتوب امام خمینی و دربارهٔ امام خمینی و انقلاب اسلامی، اعم از داخلی و خارجی.

۲- پشتیبانی علمی و ارائهٔ خدمات به کلیهٔ محققان و مراجعان که دربراسهٔ امام خمینی و انقلاب اسلامی تحقیق و مطالعه می‌نمایند. اعم از پژوهشگران و محققان داخلی و خارجی.

۳- انجام مشاوره و راهنمایی در امر تحقیق و مطالعه در راستای موضوع و اهداف کتابخانه برای تمام اقشار جامعه و دیگر علاقه‌مندان و مراجعین.

۴- انجام و ارائهٔ روشهای مطلوب به منظور تسهیل مبادلهٔ آثار و منابع مورد نیاز کتابخانه‌ها در راستای غنی سازی.

فصلیات‌ها
عمده فعالیت‌هایی که در کتابخانه تخصصی امام خمینی قم انجام می‌شود را، می‌توان در موارد ذیل خلاصه کرد:

الف - تهیه و فراهم آوری آثار و منابع
ب - پردازش و سازماندهی
ج - اطلاع رسانی